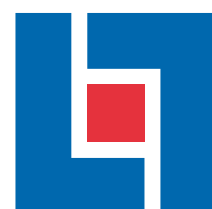

Hälsobarometern 2018

Innehåll

1. Sammanfattande kommentar	3
För mer information	3
2. Vad småföretagare anser om stress och sjukskrivning	4
2.1 Hur har stressen bland medarbetarna ökat?	4
2.2 Oro för att medarbetare ska sjukskriva sig?	5
2.3 Hur hanterar företaget korttidssjukskrivning?	6
2.4 Hur hanterar företaget långtidssjukskrivning?	7
2.5 Kompetens att hantera ohälsa	8
2.6 Verktyg att hantera ohälsa	9
3. Arbetsmiljöföreskrifterna	10
4. Förebyggande hälsoinsatser	10
5. Sammanfattning Hälsobarometern 2018	11
6. Om Hälsobarometern	11

1. Sammanfattande kommentar

Sjukskrivningarna har ökat kraftigt sedan 2011. Arbetsgivaren har ett långtgående ansvar för arbetsmiljöarbetet och Länsförsäkringar vill därför bidra till ökad kunskap om hur småföretagare ser på stress och sjukskrivningar.

Trots att många företagare upplever ökad stress så är förhållandevis få företagare oroliga för att deras medarbetare ska bli sjuka. Och bara 4 av 10 företagare anser att de har bra kunskap om hur man hanterar psykisk ohälsa. Under de senaste sex-sju åren har sjuktalen successivt ökat i Sverige, varför det här resultatet är förvånande.

Statistik från Försäkringskassans senaste rapport visar att inflödet av sjukskrivningarna till nästan 50 procent består av psykiatriska diagnoser. En särskild utmaning med sjukskrivning på grund av psykisk ohälsa är att det finns en större risk för lång sjukskrivning jämfört med andra sjukskrivningsorsaker. Därför är tidiga och förebyggande insatser mycket värdefulla vid psykisk ohälsa. Statistiken visar också att sjukskrivningarna ökat inom alla yrkesgrupper, branscher och regioner. Betydligt fler kvinnor än män är sjukskrivna men risken att bli sjuk på grund av psykisk ohälsa inom samma bransch är densamma mellan kvinnor och män.

” Att företagare har blivit mer medvetna om stressen och anser att den har ökat stämmer bättre med de anställdas uppfattning, vilket vi undersökt tidigare. Genom våra andra undersökningar ser vi att företagare och deras medarbetare ofta har olika uppfattningar om huruvida arbetsituationen påverkar stressnivån eller inte.

Att behöva dra ned på verksamheten vid en kollegas sjukdom är förstås inte bra. Det kan leda till sämre affärsmöjligheter, lägre kundnöjdhet och försämrad lönsamhet. Att lägga över arbetsuppgifter på kollegor kan också vara problematiskt. Att det händer någon enstaka gång är för det mesta ingen fara, men när det sätts i system kan det få allvarliga konsekvenser. Det skapar stress för dem som får ta hand om extra arbetsuppgifter, vilket är olyckligt då just stress är en av de vanligaste orsakerna bakom sjukskrivning.

Kortare perioder med stress är i sig inte skadligt, men om stressen pågår över tid påverkar det kroppen negativt med både

fysiska och psykiska effekter som kan leda till sjukdom. Likaså kan ett dåligt ledarskap och bristande stöd i kombination med ökad arbetsbelastning leda till en negativ spiral.

Både medarbetare och chef har ett ansvar. Individen för sin hälsa och sitt bidrag till en inkluderande och hälsosam arbetsplats, chefen bland annat för att minimera risken för olycksfall och ohälsa. I Arbetsmiljöverkets föreskrifter AFS 2015:4 framgår vad som är viktigt att tänka på som chef eller ledare.

Även vid kortare perioder av sjukskrivning är det viktigt att se över hur medarbetarna har det. I den officiella statistiken över sjukskrivna på grund av psykisk ohälsa ingår inte de som presterar sämre på jobbet för att de går och mår dåligt, det vill säga är så kallat sjuknärvarande. På många arbetsplatser råder i dag ett högt arbetstempo och det är därför nödvändigt att bland annat se över medarbetarnas arbetsbelastning.

Mer än varannan chef i de mindre företagen anser sig sakna kompetens att ta hand om fysisk och psykisk ohälsa, vilket är oroande. Sjukskrivning har ofta delvis sin grund i arbetslivet. Dessutom är tidiga insatser ofta en förutsättning för att undvika lång sjukskrivning och för att kunna återgå i arbete. Oavsett om ohälsan främst beror på arbetslivet eller privatlivet så drabbar det också arbetsgivaren. Har en medarbetare det besvärligt på hemmafronten är det extra betydelsefullt att jobbdelen fungerar bra, så att den totala påfrestningen inte blir för stor.

” Att som arbetsgivare känna till ansvaret för och arbeta systematiskt med den organisatoriska och sociala arbetsmiljön är viktigt. Här ser vi att småföretagen behöver hjälp och stöd. Likaså att veta vilka verktyg som finns för att hantera sjukskrivning oavsett om den beror på fysiska eller psykiska orsaker.

Det är viktigt att det finns bra information om arbetsgivares ansvar kring den fysiska, organisatoriska och sociala arbetsmiljön, vilket bland annat Arbetsmiljöverket har som man kan ta del av. Lika viktigt är det att det finns tillgång till ett oberoende expertstöd som kan hjälpa företaget att ta sitt ansvar.

Reglerna för arbetsgivares rehabiliteringsansvar skärps den 1 juli 2018. Det

För mer information, kontakta:
Kristina Ström Olsson,
Hälsostateg på
Länsförsäkringar,
Mobil 072-141 12 41

innebär att arbetsgivare måste ta fram en rehabiliteringsplan senast vid den trettionde sjukskrivningsdagen.

Nästan 4 av 10 småföretag saknar förebyggande hälsoinsatser.

” Att inte arbeta förebyggande kan få konsekvenser på sikt. Därför är det oroande att många av företagen inte har några förebyggande hälsoinsatser. Det har inte gjorts någon jämförande studie mellan de olika insatsernas effekt när det gäller att förebygga ohälsa och främja hälsa. Oavsett så är sannolikt ett personanpassat stöd mest effektivt för att uppnå detta.

Några nyckelfaktorer för en hälsosam arbetsplats som hjälper till att förebygga ohälsa utifrån arbetsgivarperspektivet:

- Ha en tydlig rollfördelning av arbetsuppgifterna och arbeta med ett stödjande och rättvist ledarskap.
- Arbeta systematiskt med arbetsmiljöfrågorna. Ha nolltolerans när det gäller kränkningar och mobbning.
- Kommunicera. Både mellan medarbetare, chefer och mellan medarbetare och chefer. Gör medarbetarna delaktiga i arbetet.

Några nyckelfaktorer ur ett medarbetarperspektiv för att främja en hälsosam arbetsplats:

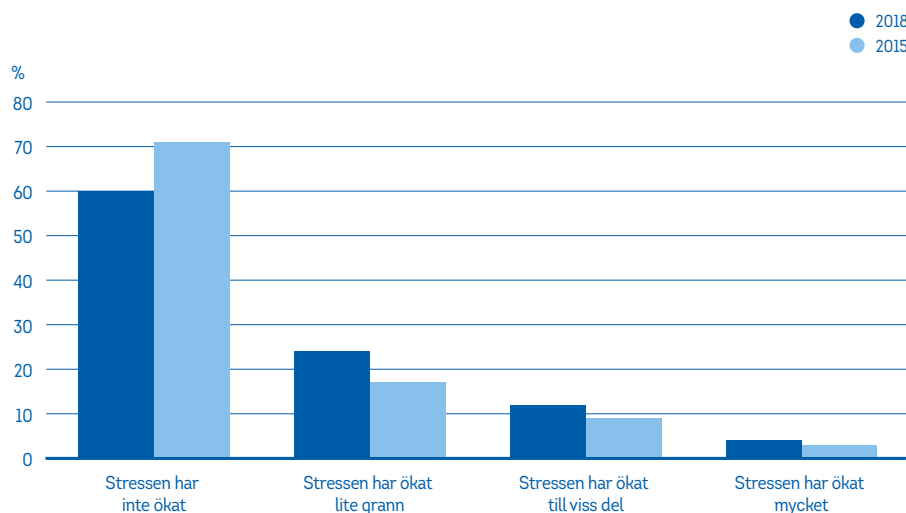
- Ta ansvar för den egna hälsan.
- Bidra till en god stämning.
- Ta ansvar och ett självledarskap.
- Hitta sätt för återhämtning i vardagen, oavsett om det är motion, promenad, mindfulness eller fikapaus.
- Våga fråga och våga be om hjälp.

2. Vad småföretagare anser om stress och sjukskrivning

2.1 Hur har stressen bland medarbetarna ökat?

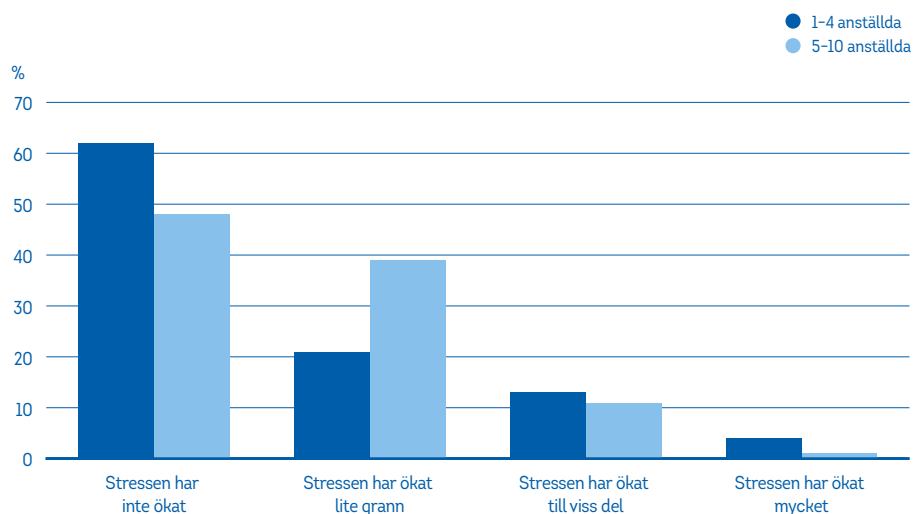
I årets Hälsobarometer är det något fler (40 procent) av Sveriges företagare som anser att stressen har ökat jämfört med för 3 år sedan (29 procent) då vi genomförde undersökningen senast. Sex av tio i årets undersökning menar att stressen inte har ökat, vilket är 11 procentenheter färre än 2015.

Stapeldiagram 1: I vilken grad upplever du att stressen bland dina medarbetare har ökat den senaste tiden? - 2018 jämfört med 2015.

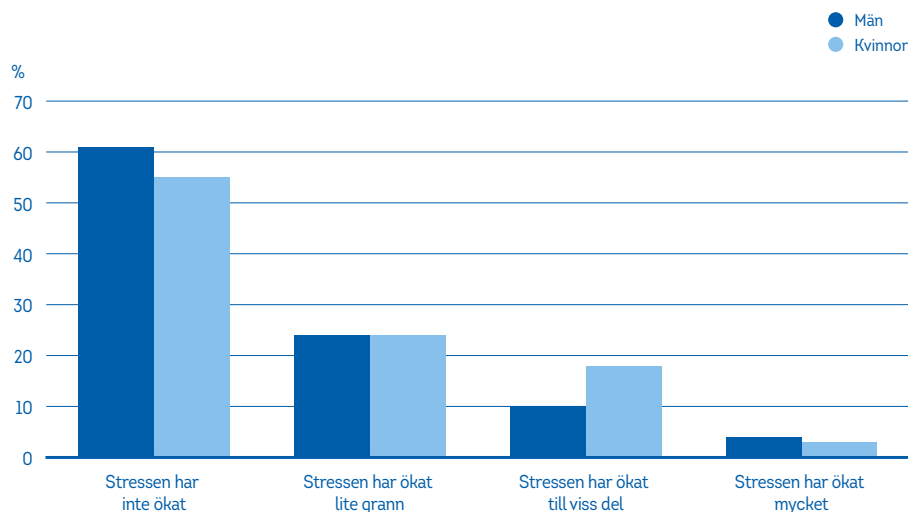
Det är något fler företag med 5-10 anställda som anser att stressen ökat, 51 procent jämfört med 38 procent bland företag med 1-4 anställda.

Stapeldiagram 2: I vilken grad upplever du att stressen bland dina medarbetare har ökat den senaste tiden? - uppdelat på antal anställda.

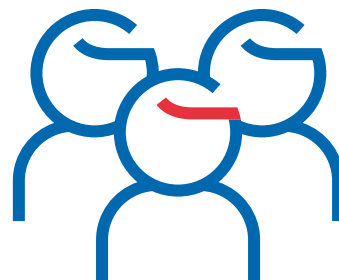
Det är fler kvinnliga än manliga företagare som anser att stressen ökat, 45 procent jämfört med 38 procent.

Stapeldiagram 3: I vilken grad upplever du att stressen bland dina medarbetare har ökat den senaste tiden? - uppdelat på män och kvinnor.

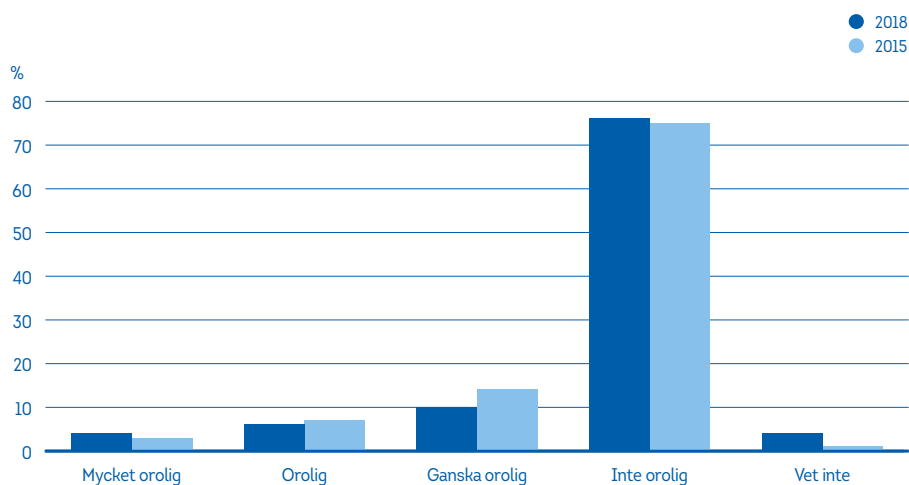

2.2 Oro för att medarbetare ska sjukskriva sig?

20 procent av småföretagarna uppger att de är oroliga för att medarbetarna ska sjukskriva sig det närmaste året.

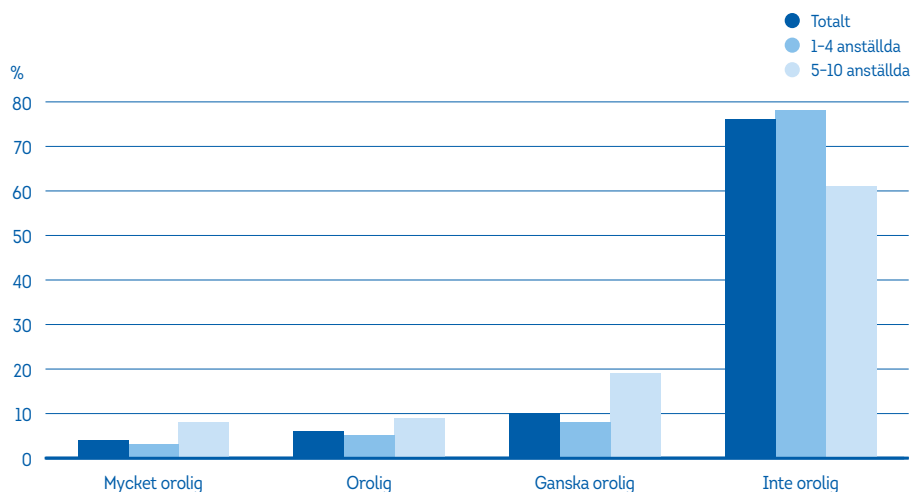

20 procent av småföretagarna uppger att de är oroliga för att medarbetarna ska sjukskriva sig det närmaste året. Det är något färre än i undersökningen vi genomförde 2015. Då svarade 25 procent av företagen att de var oroliga.

Stapeldiagram 4: Hur orolig är du för att dina medarbetare ska sjukskriva sig inom de kommande 12 månaderna? – 2018 jämfört med 2015.

Det är fler småföretagare med 5-10 anställda som oroar sig för sjukskrivningar, 36 procent jämfört med 16 procent i de minsta företagen.

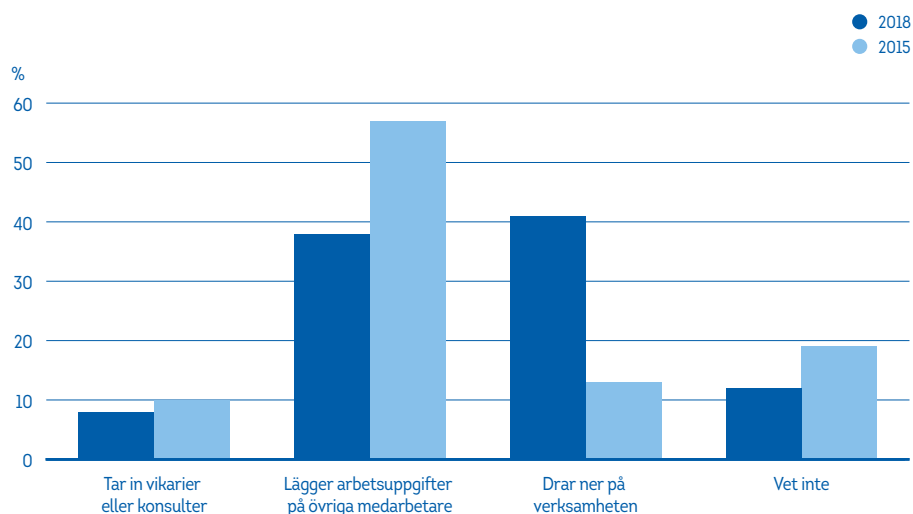
Stapeldiagram 5: Hur orolig är du för att dina medarbetare ska sjukskriva sig inom de kommande 12 månaderna? – Uppdelat på antal anställda.

2.3 Hur hanterar företaget korttidssjukskrivning?

När någon på jobbet blir sjuk innebär det att arbetsuppgifter inte blir gjorda om de inte hanteras av någon annan. Arbetsgivaren kan välja att ta in vikarier eller konsulter, lägga över arbetsuppgifterna på övriga medarbetare inklusive sig själv, eller dra ner på verksamheten.

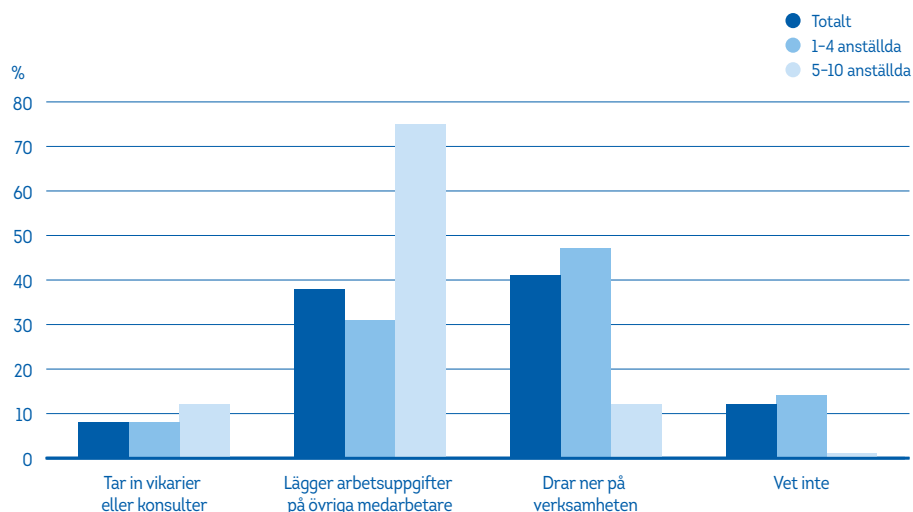

I årets undersökning svarar 41 procent av småföretagen att de drar ned på verksamheten, 38 procent att de lägger över arbetsuppgifter på övriga medarbetare och 8 procent att de tar in vikarier eller konsulter. Här visar resultatet på stora skillnader jämfört med 2015 då en majoritet av småföretagarna lade över arbetet på den sjuka skrivna personens kollegor.

Stapeldiagram 6: Hur hanterar du korttidssjukskrivningar på din arbetsplats, alltså sjukskrivningar på 1-14 dagar? - 2018 jämfört med 2015

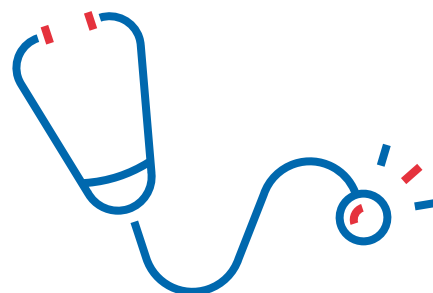
Det är framförallt de lite större småföretagen med 5-10 anställda där cheferna lägger över arbetsuppgifter på friska medarbetare vid kortare sjukfrånvaro. 75 procent av dem gör det jämfört med 31 procent i företagen med 1-4 anställda. Om man tittar på mindre företag, med 1-4 anställda, är det i stället verksamheten som blir lidande. 47 procent av arbetsgivarna i de mindre företagen svarar att de löser kortare sjukfrånvaro genom att dra ner på verksamheten, vilket är ganska förståeligt med hänsyn till att de inte är så många som kan ta över.

Stapeldiagram 7: Hur hanterar du korttidssjukskrivningar på din arbetsplats, alltså sjukskrivningar på 1-14 dagar? - Uppdelat på antal anställda.

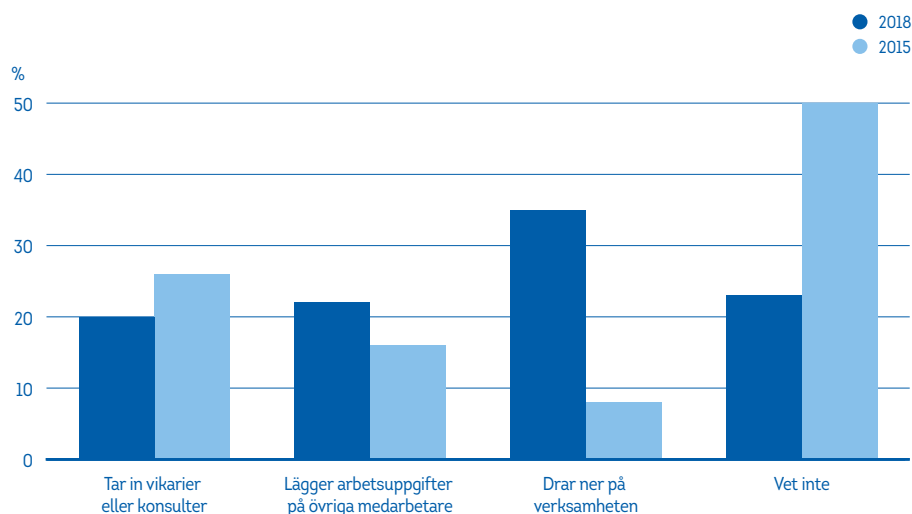
2.4 Hur hanterar företaget långtidssjukskrivning?

För tre år sedan uppgav hälften av företagarna att de inte visste hur de skulle hantera situationen om någon av medarbetarna blev långtidssjukskriven. Det kan jämföras med drygt två av tio i årets undersökning.

Betydligt fler småföretagare, 35 procent jämfört med 8 procent, uppger i årets undersökning att de drar ned på verksamheten vid långtidssjukskrivning. Och det är också fler i årets undersökning som uppger att de lägger över arbetsuppgifter på övriga medarbetare.

Att fler svarar att de drar ned på verksamheten skulle kunna tyda på en något högre medvetenhet om vad som krävs som företagare för att följa arbetsmiljöföreskrifterna.

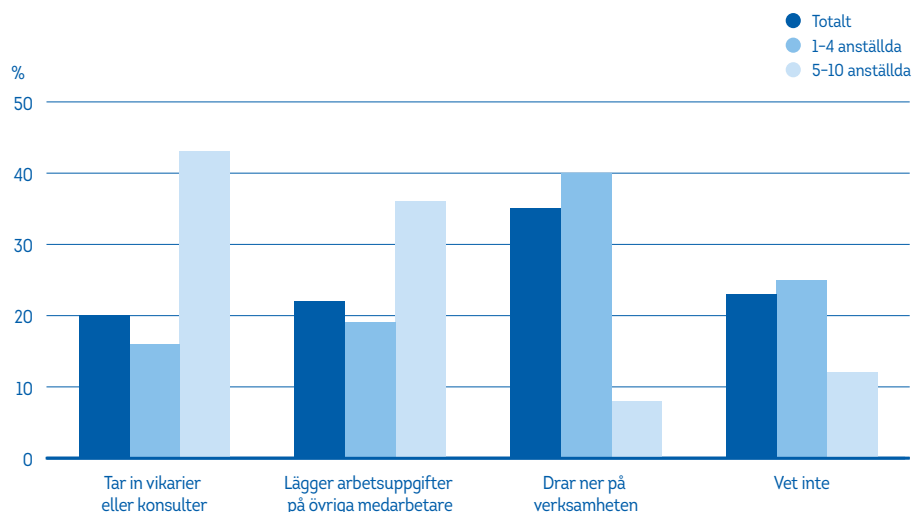

Stapeldiagram 8: Hur hanterar du långtidssjukskrivningar på din arbetsplats, alltså sjukskrivningar längre än 14 dagar? - 2018 jämfört med 2015.

Det är framförallt de minsta småföretagen som drar ned på verksamheten vid långtidssjukskrivning, hela 40 procent jämfört med endast 8 procent bland de större småföretagen. På sikt kan det leda till att försämrad lönsamhet med ökad risk för sjukskrivning.

De lite större småföretagen lägger istället över arbetsuppgifter på kollegorna, nästan fyra av tio jämfört med knappt två av tio bland de mindre småföretagen. Samtidigt är det fler av de lite större småföretagen som tar in vikarier och konsulter vid långtidssjukskrivning bland medarbetare (43 procent jämfört med 16 procent).

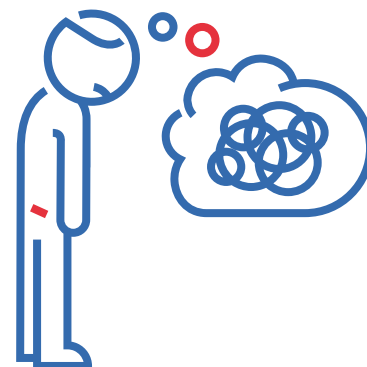
Det är viktigt att som företagare vara beredd om någon anställd drabbas av en längre tids sjukskrivning. Som arbetsgivare handlar det både om att lösa det praktiska med anledning av att medarbetaren blivit sjukskriven och att hitta lösningar för den personens arbetsuppgifter samt att ta fram en rehabiliteringsplan.

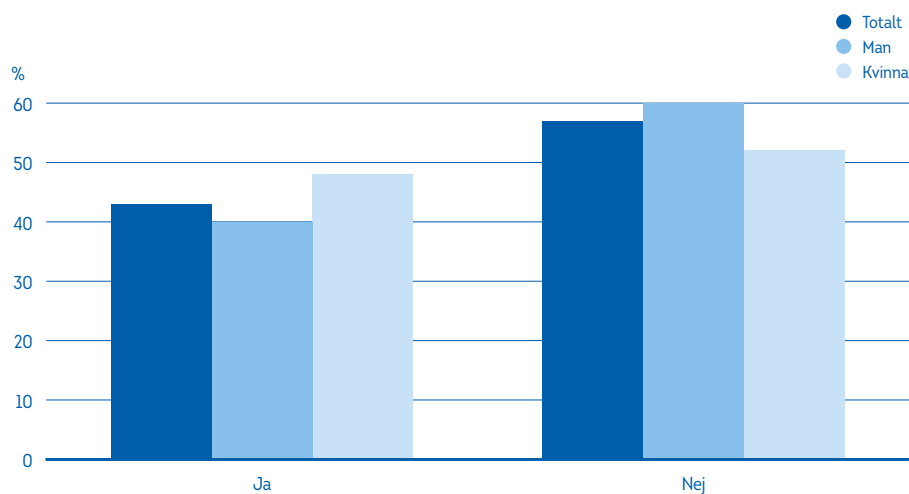
Stapeldiagram 9: Hur hanterar du långtidssjukskrivningar på din arbetsplats, alltså sjukskrivningar längre än 14 dagar? - Uppdelat på antal anställda.

2.5 Kompetens att hantera ohälsa

En klar majoritet av småföretagen (57 procent) anser att de saknar kompetens att hantera så väl fysisk som psykisk ohälsa bland medarbetarna. Ungefär hälften av dem uppger också att de saknar de verktyg som krävs för att hantera ohälsa.

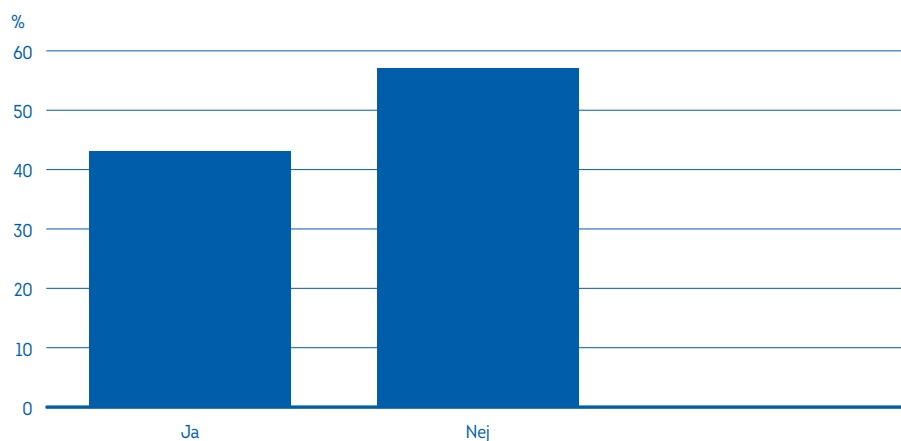

Fler kvinnliga än manliga företagare uppger att de har kompetens att hantera psykisk ohälsa medan det inte finns motsvarande skillnader mellan könen när det gäller fysisk ohälsa.

Stapeldiagram 10: Har du som chef kompetens att hantera psykisk ohälsa hos dina medarbetare, till exempel stress, ångest, utmattningssyndrom – uppdelat på kön.

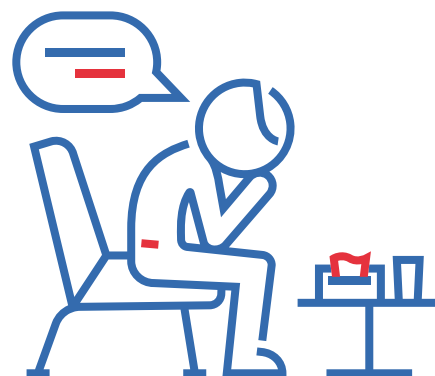
Det finns inga skillnader i kompetensen att hantera ohälsa beroende på hur stort företaget är.

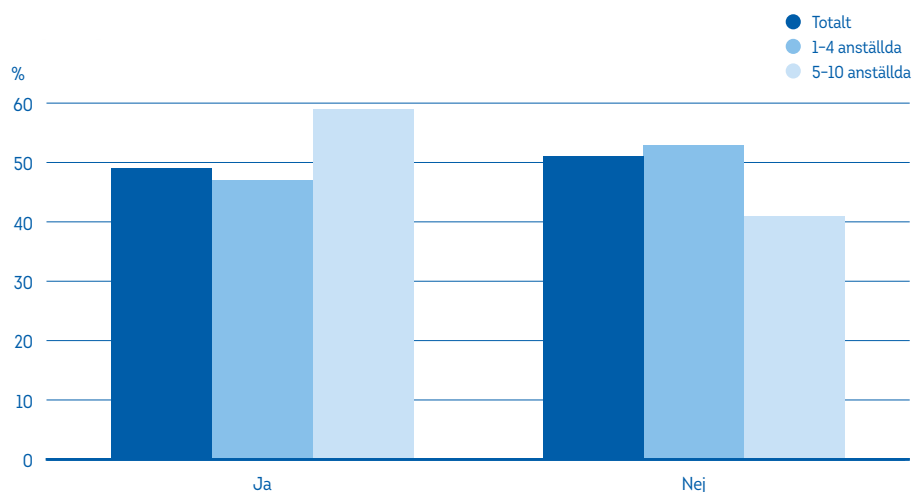
Stapeldiagram 11 Har du som chef kompetens att hantera fysisk ohälsa hos dina medarbetare, till exempel ryggsont.

2.6 Verktyg att hantera ohälsa

Runt hälften av småföretagarna uppger att de saknar verktyg att hantera till exempel stress, utmattning eller ångest hos en medarbetare. Lika många saknar verktygen för fysisk ohälsa, som till exempel ryggont.

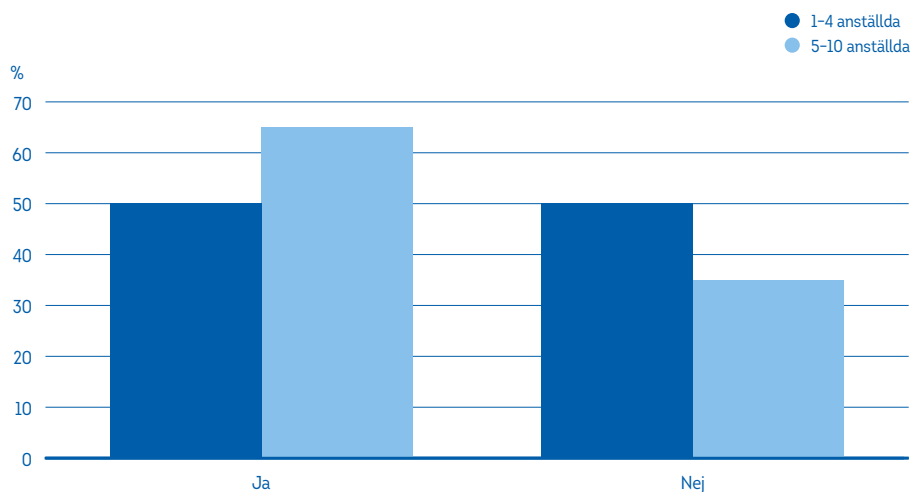

Ungefär hälften av de tillfrågade småföretagen anser att de har verktyg att hantera psykisk ohälsa hos medarbetarna. Betydligt fler företag med 5-10 anställda, 59 procent, uppger att de har det jämfört med mindre företag med 1-4 anställda, 47 procent.

Stapeldiagram 12: Har du som chef verktyg att hantera psykisk ohälsa hos dina medarbetare, till exempel stress, ångest, utmattningssyndrom - uppdelat på antal anställda.

Samma skillnader finns när det gäller verktyg att hantera fysisk ohälsa hos medarbetarna. Här är det fler företagare med 5-10 anställda som känner att de har relevanta verktyg för att hantera fysisk ohälsa. 65 procent av företagen i den här storlekskategorin uppger det jämfört med 50 procent av de med 1-4 anställda.

Stapeldiagram 13: Har du som chef verktyg att hantera fysisk ohälsa hos dina medarbetare, till exempel ryggont - uppdelat på antal anställda.

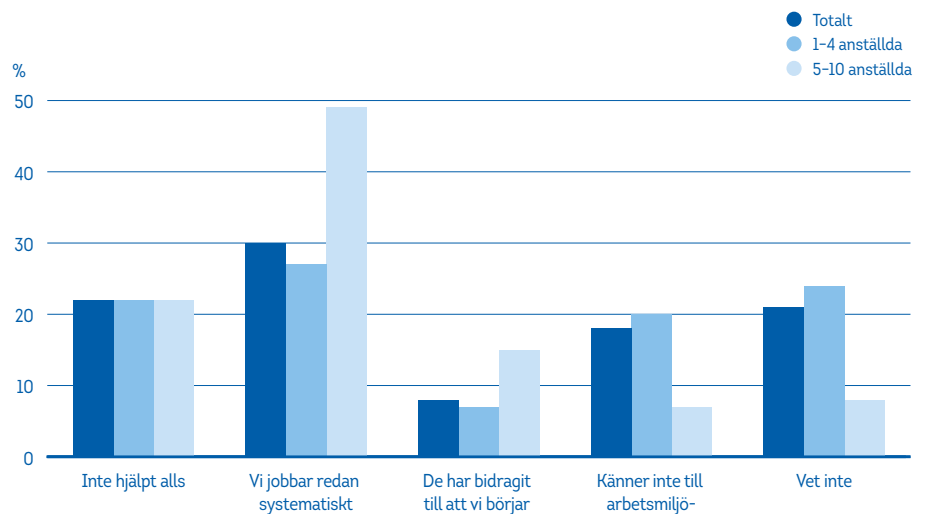
3. Arbetsmiljöföreskrifterna

Knappt vart femte småföretag känner inte till arbetsmiljöföreskrifterna.

Arbetsmiljöföreskrifterna (AFS 2015:4) om organisatorisk och social arbetsmiljö som gäller från och med den 31 mars 2016 reglerar kunskapskrav, mål, arbetsbelastning, arbetstid och kränkande särbehandling.

Föreskrifterna är anpassade till dagens arbetsliv och förtydligar vad arbetsgivare och arbetstagare ska göra inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet som alla arbetsgivare har ansvar att bedriva.

Det är betydligt fler bland de minsta företagen som inte känner till arbetsmiljöföreskrifterna. Däremot anser hälften av företagen med 5-10 anställda att de redan jobbar systematiskt med arbetsmiljön och 15 procent tycker att de nya föreskrifterna har bidragit till att de börjat arbeta systematiskt.

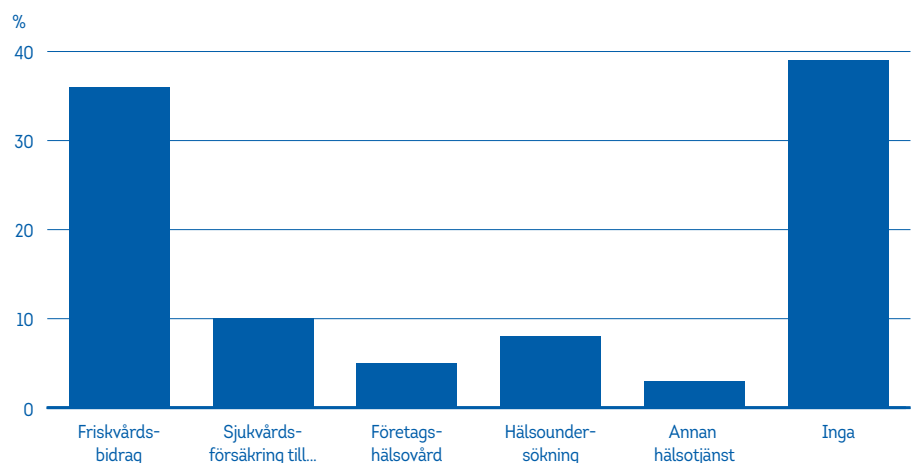

Stapeldiagram 14: I vilken grad upplever du att arbetsmiljöföreskrifterna hjälpt dig att ta ditt arbetsgivaransvar - uppdelat på storlek på företag.

4. Förebyggande hälsoinsatser

Vi har också undersökt vilka förebyggande hälsoinsatser som småföretag har att erbjuda sina anställda.

Friskvårdsbidrag är vanligast medan den näst vanligaste hälsoinsatsen är sjukvårdsförsäkring. Friskvårdsbidrag är vanligare på lite större småföretag med 5-10 anställda medan sjukvårdsförsäkring är ungefär lika vanligt oavsett företagets storlek. 39 procent av företagen erbjuder dock inga förebyggande hälsoinsatser alls.

Stapeldiagram 15: Vilka av följande förebyggande hälsoinsatser har du/ni på ert företag?

5. Sammanfattning

Hälsobarometern 2018

- **Stressen** ute hos småföretagen har ökat sedan 2015 då vi gjorde undersökningen senast. 40 procent av Sveriges småföretagare anser att stressen ökat jämfört med 29 procent för tre år sedan.
- 20 procent av småföretagen är **oroliga** för att deras medarbetare ska **sjukskriva** sig det närmaste året. Det är en minskning jämfört med för tre år sedan då 24 procent var oroliga.
- Vid **korttidssjukskrivning** drar 4 av 10 småföretag ned på verksamheten eller lägger över uppgifter på kolleger. Knappt 1 av 10 tar in vikarier. Här visar resultatet på stora skillnader jämfört med samma undersökning 2015 då en majoritet (6 av 10) av småföretagarna lade över arbetet på den sjukskrivna personens kolleger.
- Fler småföretagare vet idag hur de ska hantera **långtidssjukskrivningar** även om 2 av 10 fortfarande inte vet vad de ska göra när en medarbetare blir sjukskriven längre än 14 dagar. För tre år sedan uppgav hela 5 av 10 de inte visste hur de skulle hantera situationen om någon av medarbetarna blev långtidssjukskriven.
- Betydligt fler företag (35 procent jämfört med 8 procent 2015) uppger i årets undersökning att de drar ned på verksamheten vid långtidssjukskrivning. Och det är också fler i årets undersökning som uppger att de lägger över arbetsuppgifter på övriga medarbetare, 22 procent jämfört med 16 procent. 20 procent tar in vikarier eller konsulter jämfört med 26 procent för tre år sedan.
- En klar majoritet av småföretagen (57 procent) anser att de inte har **kompetens** att hantera vare sig fysisk eller psykisk ohälsa hos medarbetarna. Ungefär hälften av dem uppger också att de saknar de **verktyg** som krävs.
- Okunskapen kring **arbetsmiljöföreskrifterna** är stor bland småföretag, framför allt bland de minsta företagen (AFS 2015:4).
- Vanligast **friskvårdsförmån** är friskvårdsbidraget, som 36 procent svarar att de har. Hela 39 procent saknar dock förebyggande hälsoinsatser.

6. Om Hälsobarometern

Länsförsäkringars Hälsobarometer visar vad svenska småföretagare anser om stress, om de är oroliga för sjukskrivningar och hur de gör för att hantera dem. Årets undersökning genomfördes i form av telefonintervjuer med 1 000 slumpmässigt utvalda företagsledare i företag med 1 till 10 anställda. Intervjuerna genomfördes av PFM Research på uppdrag av Länsförsäkringar.

Frågeställningar 2015 och 2018:

- I vilken grad upplever du att stressen bland dina medarbetare har ökat den senaste tiden?
- Hur orolig är du för att dina medarbetare ska sjukskriva sig inom de kommande 12 månaderna?

- Hur hanterar du korttidssjukskrivningar på din arbetsplats, alltså sjukskrivningar på 1-14 dagar?
- Hur hanterar du långtidssjukskrivningar på din arbetsplats, alltså sjukskrivningar längre än 14 dagar?

Kompletterande frågeställningar 2018

- Har du som chef kompetens att hantera psykisk (t.ex. stress utmattningssyndrom, ångest) respektive fysisk ohälsa (t.ex. ryggont) hos medarbetare?
- Har du som chef verktyg att hantera psykisk (t.ex. stress utmattningssyndrom, ångest) respektive fysisk ohälsa (t.ex. ryggont) hos medarbetare?

- Har arbetsmiljöföreskrifterna hjälpt dig att ta ditt arbetsgivaransvar?
- Vilka av följande förebyggande hälsoinsatser har du/ni på ert företag?

Historik

Hälsobarometern genomfördes för andra gången 2018. Senast vi gjorde den var 2015. I årets undersökning har vi kompletterat med några frågeställningar.

Kontakta Länsförsäkringar eller din försäkringsförmedlare.

Länsförsäkringar Bergslagen 021-190100 | Länsförsäkringar Blekinge 0454-302300 | Dalarnas Försäkringsbolag 023-93000 | Länsförsäkringar Gotland 0498-28 18 50
Länsförsäkringar Gävleborg 026-14 75 00 | Länsförsäkringar Gäinge-Kristianstad 044-19 62 00 | Länsförsäkringar Göteborg och Bohuslän 031-63 80 00 | Länsförsäkringar Halland
035-15 10 00 | Länsförsäkringar Jämtland 063-19 33 00 | Länsförsäkringar Jönköping 036-19 90 00 | Länsförsäkringar Kalmar län 020-66 11 00 | Länsförsäkring Kronoberg
0470-72 00 00 | LF Norrbotten 0920-24 25 00 | Länsförsäkringar Skaraborg 0500-77 70 00 | Länsförsäkringar Skåne 042-633 80 00 | Länsförsäkringar Stockholm 08-562 830 00
Länsförsäkringar Södermanland 0155-48 40 00 | Länsförsäkringar Uppsala 018-68 55 00 | Länsförsäkringar Värmland 054-775 15 00 | Länsförsäkringar Västerbotten 090-10 90 00
Länsförsäkringar Västernorrland 0611-36 53 00 | Länsförsäkringar Älvsborg 0521-27 30 00 | Länsförsäkringar Östgöta 013-29 00 00